

Матієнко А. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри соціальних теорій*

ПРИЧИНИ ЗАГОСТРЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Глибокі соціально-економічні та політичні зміни в різних регіонах планети сприяють стрімкому зростанню національної самосвідомості народів, поглиблюють почуття національної гордості, але водночас подекуди призводять до сплесків войовничого націоналізму. Неврегульованість відносин між націями як в окремих державах, особливо багатонаціональних, так і між різними країнами, загострює національні проблеми, котрі породжують довготривалі міжнаціональні конфлікти, війни, потоки біженців, несуть горе й страждання окремим людям і цілим народам. Як наслідок – національна проблема набуває глобального, планетарного характеру. Тому з'ясування причин загострення міжнаціональних відносин і віднайдення способів розв'язання проблеми самовизначення народів є одним із найважливіших завдань політичної науки.

Проблема регулювання етнонаціональних відносин посідає важливе місце у структурі державної політики абсолютної більшості країн сучасного світу. Особливо вона актуальна для постсоціалістичних і пострадянських держав.

Постсоціалістичні держави успадкували низку етнополітичних проблем, які гостро постали вже у перші роки формальної або юридичної незалежності. Етнополітичні суперечності накладалися на типові проблеми перехідного періоду, серед яких є такі проблеми як:

- економічні кризи,
- рецидиви впровадження демократичних реформ,
- соціальний колапс,
- корупція,
- непристосованість державного апарату для адекватного реагування на етнонаціональні виклики (Вітман К. М. Етнонаціональна політика постсоціалістичних країн: моделі, особливості, проблеми. 2007, с.336).

Однак, країни постсоціалістичного простору швидко привели у відповідність свої моделі етнонаціональної політики до критеріїв Європейського Союзу і стали його членами. Точніше, масив законодавства та становище національних та етнічних меншин, оскільки Євросоюз не ставить вимог безпосередньо до моделі етнонаціональної політики. Кожна країна може якими завгодно методами впливати на етнонаціональну ситуацію на своїх теренах. Головне, щоб при цьому дотримувалися права представників усіх етносів, які проживають або тимчасово перебувають на її території.

У деяких державах спеціально розроблялася нова законодавча база, приймалися відповідні закони про захист прав національних та етнічних меншин, створювалися окремі інституції, що займаються вирішенням конкретних національних проблем. Кілька країн-кандидатів, серед яких Угорщина, прийняли закони про права національних та етнічних меншин, іншим. Польщі та Румунії зокрема, це не вдалося. Тому їх етнона-

ціональна політика в цілому та вирішення конкретних міжетнічних проблем регламентується усім масивом національного законодавства, яке містить окремі статті стосовно національних меншин, а також визначається міжнародними актами. І у Польщі, і в Румунії розроблялися відповідні законопроекти, але вони так і не були прийняті. В Румунії законопроектів про національні меншини було сім, але жоден з них не було винесено на розгляд парламенту (Вітман К. М. Моделі етнонаціональної політики в постсоціалістичних країнах. 2008, с 392).

Етнонаціональне питання для Європейського Союзу залишається надзвичайно важливим, і зокрема щодо юридичних засобів забезпечення. Дослідники цих проблем демонструють дві крайні точки зору. Прихильники першої вважають, що треба встановити жорсткі стандарти, зафіксовані у міжнародних документах захисту прав меншин, і вимагати під кожної країни їх неухильного виконання. Головний аргумент на користь цієї позиції: права національних та етнічних меншин належать до основних прав людини і повинні захищатися міжнародними стандартами. Інша точка зору полягає у тому, що врегулювання прав меншин є внутрішньою справою тієї держави, на території якої вони проживають, і має регламентуватися виключно внутрішнім, національним законодавством. Головний аргумент на користь цієї позиції полягає в тому, що становище меншин у різних країнах неоднакове, тому не варто, та й неможливо відпрацювати на міжнародному рівні єдину систему правил. Тому поки що міжнародні документи, що стосуються захисту прав національних меншин, мають рекомендаційний характер, безпосередньо для етнічних та національних меншин визначальним є внутрішнє законодавство, а також практика його застосування. А оскільки країни Центральної і Східної Європи, що вступили до Євросоюзу, підтвердили відповідність демократичним вимогам, на відміну від інших постсоціалістичних держав, то їх законодавство і практика його застосування також відповідають демократичним принципам.

Котова Л. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри соціальних теорій*

ОПОЗИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

Для сучасної зарубіжної та вітчизняної політичної науки характерним є визнання опозиції в якості невід'ємного елементу політичної системи демократичного суспільства. Водночас, дослідження цього феномену здійснено переважно в межах інших політичних теорій, що пояснюється сутністю самої опозиції, яка є похідною від поняття влади.

Тенденції у сучасному політичному світі визначають місце та роль політичної опозиції, яка укріплює свої позиції та набуває значущості. В багатьох країнах, що розпочали рух до демократизації, з'являються різні моделі політичної опозиції. В деяких країнах опозиційна діяльність не має законодавчого закріплення. Вочевидь, лише в суспільстві в якому дозволяється свобода думки та слова може існувати політична опозиція. Їй вона повинна бути легітимною, щоб її існування було доречним та впливовим.